

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-4-80-120>

УДК 378.1:681.3

Кльопа Ю.С.

Херсонська державна морська академія

ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ МОРСЬКОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Анотація. У статті розглядається новий підхід до використання комп'ютерних технологій, а саме робота з відеоматеріалом, на заняттях морської англійської мови для розвитку комунікативної компетентності майбутніх судноводіїв. Був проведений аналіз створення і використання методичних матеріалів для роботи з відео на уроках англійської мови. Наведені приклади діяльності та система вправ на основі відеоматеріалів, які відповідають вимогам комунікативного і компетентнісного навчання та були впроваджені в модель уроку за структурою ESA. Представлені методологічні матеріали дають можливість застосовувати відео на заняттях у вищих навчальних закладах. На думку авторів, робота спрямована на демонстрацію результативності такої методики. Ефективність навчальних матеріалів англійської мови для відео-уроків була доведена курсантами 4 курсу.

Ключові слова: морська англійська мова, структура заняття, система вправ, комунікативна компетенція, відеоматеріал.

Klopka Yuliia

Kherson State Maritime Academy

USING COMPUTER TECHNOLOGIES IN MARITIME ENGLISH TEACHING

Summary. The goal of our research is using computer technologies, namely video materials, at the lessons of Maritime English. The system of exercises based on video resources was implemented into EASA (Engage, Activate 1, Study, Activate 2) lesson model for developing speaking competencies of future deck officers. Video represents the language in a live context at the lessons, because this learning tool is authentic. It links lessons to the real world and shows the language in action. The use of video is very effective in developing students' communicative culture, because video materials not only introduce students to the native language of their speakers, but also immerse them in a situation where they become familiar with the language of facial expressions and gestures, the style of interaction of people. Video materials allow students to assign tasks to interpreting facial expressions and gestures, recognizing the style of relationships, to avoid gross mistakes in a real situation, while communicating with foreigners. You can use videos such as: educational videos, documentary film, cartoons, video recordings of television news and other television programs, advertising. There are three main stages of work with video: pre-viewing activities, while-viewing activities, post-viewing activities. The tasks used during the first stage should be aimed at preparing the students for the video material. At the textual stage, the demonstration of the video material itself must be accompanied by active educational activities of the student-viewers. The purpose of these tasks is to control the level of understanding. The third stage is aimed at creating a situational basis for further development of communicative competence. The content of the video, the features of the story, the characteristics of the participants and the situation should be the basis for the situation. At this stage, exercises aimed at developing productive oral skills are used. As the practice of teaching English at KSMA shows, the use of video materials facilitate increasing cadets' motivation to learn English, and moreover improve their listening and speaking skills. So, there are four types of communication activities involved while working with video materials: listening, speaking, reading and writing, that allows to speak about the effectiveness and appropriateness of using authentic video at the lessons of Maritime English.

Keywords: Maritime English, EASA lesson model, the system of exercises, communicative competence, video material.

Постановка проблеми. Вивчення іноземних мов та проблема організації навчального процесу, вдосконалення методики навчання є одними з найбільш поширених питань на сьогоднішній день. Адже вільне володіння англійською мовою як міжнародною є закономірним фактором перспективи отримання роботи в іноземних компаніях. Добре відомо, що відео – це один із дієвих інструментів навчання морської англійської мови, який мотивує курсантів, зменшує складність процесу навчання та спонукає до активної роботи на заняттях. Проте зазвичай використання відео здебільшого для прослуховування, без супровідних комунікативних вправ, суттєво зменшує ефективність цього необхідного інструменту. Пошук відеоматеріалів морської тематики викликає певні труднощі. До того ж нам необхідно взяти до уваги, що велика кількість ав-

тентичних відеозаписів довгі та складні та їх перегляд може бути надзвичайно складним. Тому виникає потреба у розробці додаткових комунікативних завдань. Науковці К. Геттш, Дж. Ровенкамп, Н. Салехі [8] виділяють один з найбільш ефективних методів вирішення проблеми – зосередити увагу на сегменті тривалість якого довші. Проте, використовуючи відеоресурс фрагментами, слідкуйте за тим, щоб не використовувати частину, яка надміру тривала для курсантів, та забезпечте достатній контекст, щоб курсанти могли зрозуміти зміст представленого фрагменту. Також зробити роботу з відео більш керованою можливо шляхом надання курсантам чітких інструкцій виконання завдання під час перегляду відео. Курсанти мають повністю розуміти, яке завдання вони повинні виконувати під час перегляду / прослуховуванню відеоматеріалу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Федоренко Ю.П. [4], Верисокін Ю.І. [2], Мак-Кіннон М. [7] досліджували питання використання відеоматеріалів у викладанні іноземної мови. На думку вчених, ефективність використання таких матеріалів залежить від наявності спеціально розробленого навчально-методичного комплексу вправ. Щоб адаптувати відео для заняття необхідно його розрізати на частини. Хоча це порушує цілісність відеоматеріалу, але дає змогу викладачеві створити підтримку в навчальному процесі і одночасно зменшує відчуття переповнення мовою [6]. Вільямс Р.Т., Лютес П. [9] наголошують на тому, що відеоматеріали повинні використовуватися не лише для ознайомлення з предметами навчання, а також для вивчення лексики та практикування навичок граматики. Відео та додаткові завдання можуть бути використані як частина активної дидактичної стратегії, вони можуть мати значний вплив, представивши однаково цільові структури та словниковий запас у новому середовищі, що дозволяє більше повторювати нову лексику.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Постійне реформування сучасного процесу навчання спонукає до зміни цілей й завдань, що стоять перед сучасною освітою, а саме винесення на перший план формування компетентності студентів. На сьогоднішній день викладачі акцентують увагу на мотивації курсантів. Застосування комп'ютерних технологій, мультимедійних засобів навчання – один із ефективних інструментів для зацікавлення до навчання англійської мови.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є розробка системи вправ на основі відеоматеріалів, які відповідають вимогам комунікативного і компетентнісного навчання, для впровадження в модель уроку за структурою EASA для судноводіїв.

Виклад основного матеріалу. Добре відомо, що відео – є один з найефективніших інструментів для ознайомлення майбутніх судноводіїв з мовою, яка використовується у багатьох контекстах, завдяки різноманіттю доступних джерел. Це дає змогу курсантам перевірити їх розуміння ситуацій, які неможливо реально відтворити на занятті. Відеоматеріали дають учням можливість показати, що вони розуміють мову. Відеоматеріали можуть максимально збільшити природні здібності курсантів засвоювати, обробляти і в подальшому використовувати свої знання. На відміну від друкованого тексту, який може мати високу інформативну, освітню, виховну та розвивальну цінність, відео має ту перевагу, що поєднує в собі різні аспекти акту мовної взаємодії. Більш того, відеоматеріал можна використовувати для активного залучення курсантів в навчальний процес. Курсантів можна заохочувати брати на себе роль викладача за допомогою активних методів навчання.

Відповідно до комунікативного підходу N. Ishihara, J.C. Chi і інші дослідники [5; 6; 8] виділяють три етапи діяльності, які можна використовувати для розвитку мовних компетенцій за допомогою відеоматеріалів. Перший – це «переддемонстраційний». Використовується для створення мотивації, визначення цілей перегляду. На даному етапі завдання спрямовані на

активізацію знань курсантів про зміст фрагменту, тренування ключового словникового запасу та інформування про їхні припущення. Другий – "демонстраційний". Курсанти дивляться фрагмент відео і практикують та розвивають навички перегляду, слухання. Під час цього етапу викладач повинен сфокусувати увагу курсантів на візуальних елементах, специфіці мови, загальних ідеях, суті і так далі. Третій – "післядемонстраційний". Після перегляду відео або його частини, курсанти можуть розвивати свої навички критичного мислення і мовлення, і їх досвід роботи з відео розширюється за допомогою таких дій, як обговорення, інтерпретація або перефразування ідей в іншій формі. Також курсанти відповідають на питання, пов'язані з розумінням змісту відеоматеріалу, зосереджуються на практиці говоріння за допомогою рольових ігор або представлення проектних робіт на задану тематику. Однак завдання на всіх цих етапах повинні бути адаптовані для курсантів, які вивчають англійську для спеціальних цілей, таких як майбутні моряки. При належній організації роботи з відеоматеріалами можна сказати, що відео є кращим засобом демонстрації природного вільного спілкування носіїв мови і їх природної поведінки в процесі спілкування. Курсанти можуть не тільки чути, як кажуть носії мови, вони можуть спостерігати і дізнаватися, як вони поведуться під час розмови. Існує ряд методик навчання, які можна використовувати під час відео-уроків.

Преддемонстраційний. Преддемонстраційні завдання призначені для ознайомлення студентів з матеріалом, який вони збираються переглядати. Ці вправи повинні сприяти до полегшення і кращого розуміння змісту і, таким чином, досягати успішних результатів у вивченні мови. Тому, викладач може розробити дидактичний матеріал для даного етапу так, щоб допомогти курсантам з розвитком їх мовних навичок. Безумовно, для досягнення кращого результату, викладач та курсанти повинні створити успішну колаборацію та працювати спільно, свідомо і одночасно.

Преддемонстраційна вправа 1.

Використовуйте питання для мозкового штурму і підказки про те, що курсанти очікують побачити: Що таке замівка трюмів? Які види замивки трюмів ви знаєте? Чому необхідно замивати трюми після відгрузки вантажу та перед загрузкою? Що може трапитись, якщо трюм не підготовлений до загрузки нового вантажу? Чи брали ви участь у процесі замивки трюмів під час проходження плавальної практики? Поділіться своїм досвідом.

Преддемонстраційна вправа 2.

Курсантам можна запропонувати обговорити ілюстративний матеріал, підібраний відповідно до тематики заняття [1, с. 8].

Демонстраційна вправа 1.

Курсантів повинні заповнити таблицю під час перегляду відео з інформацією про типи замивки трюмів.

Демонстраційна вправа 2.

Курсантів просять відповісти на питання під час перегляду відео.

1. Яким був тип судна/ попередній вантаж/ наступний вантаж/ замивки трюма? Які особливості підготовки трюма до загрузки наступного ванта-

жу? Яким чином можна запобігти утворенню корозії у трюмі? Які існують методи усунення токсичного газу або неприємного запаху у трюмах?

Демонстраційна вправа 3.

Викладач знову показує відео і просить курсантів виконати наступну демонстраційну вправу: під час перегляду і прослуховування наступного фрагменту, будь ласка, напишіть типи замивки трюмів та способи запобігання корозії у трюмі.

Демонстраційна вправа 4.

Курсантам необхідно визначити, які твердження є правдивими або помилковими. Якщо вони помилкові, дайте правильний варіант. Порівняйте ваші варіанти відповідей та ідеї з відповідями партнера. Далі курсанти дивляться відео ще раз і перевіряють свої відповіді.

Демонстраційна вправа 5.

Курсантам надаються неповні речення з відео фрагменту та їм необхідно заповнити пропущені частини речень інформацією, яка відсутня.

Післядемонстраційна вправа 1.

Запропонувати твердження. Курсанти повинні обвести номер з правильним реченням. Їх відповіді повинні ґрунтуватися на переглянутому та прослуханому відеоматеріалі.

Післядемонстраційна вправа 2.

Надати курсантам список дій під час замивки трюмів, який вони повинні розмістити у правильному порядку.

Післядемонстраційна вправа 3: завдання на обговорення у групах.

Після того, як курсанти вже переглянули і прослухали відео, викладач просить їх сісти в групи по 4 або 5 чоловік і обговорити питання про типи замивки трюмів та способи запобігання корозії у трюмах.

Післядемонстраційна вправа 4: письмове завдання.

Викладач може попросити курсантів написати короткий опис типів замивки трюмів та способів запобігання корозії у трюмах.

Післядемонстраційна вправа 5: письмове завдання в поєднанні з рольовими іграми.

Викладач може попросити двох курсантів розіграти в ролях ситуації, аналогічні тим, які вони тільки що бачили (капітан віддає наказ головному помічникові або головний помічник дає інструктаж екіпажу, який тип замивки трюмів необхідно здійснити, беручи до уваги, який був попередній вантаж та який вантаж буде наступний).

Висновки і пропозиції. Отже, викладачі вже багато років використовують відео у навчальній мові. Поєднання аудіо та візуальних посібників надзвичайно захоплюючий процес. Це динамічний спосіб оволодіння мовою. Перегляд відео на занятті мотивує курсантів: екран захоплює їх увагу особливим чином, зовсім не схожим на інші засоби масової інформації. Відео пропонує курсантам можливість випробувати розмовну мову на занятті найкращим способом – бути у самій мовній спільноті. Відеоматеріал може бути дуже корисним джерелом та надбанням для навчально-мовного процесу, оскільки він поєднує в собі і веселі, і педагогічні вказівки в автентичному матеріалі, що відображає реальну взаємодію. Завдяки використанню відеоматеріалів викладачі завжди можуть створити необмежену кількість мовних занять.

Перспективний аспект дослідження цього питання полягає у вдосконаленні навчально-методичного комплексу з дисципліни англійська мова за професійним спрямуванням (морська).

Список літератури:

1. Барсуک С.Л., Бойко К.Л., Іщенко М.П., Кудрявцева В.Ф. Безпечного плавання : навч. посібник англ. мовою / за ред. М.П. Іщенко. Херсон : ХДМА, 2020. 216 с.
2. Верисокін Ю.І. Відео фільм як засіб підвищення мотивації учнів. *Іноземна мова в школі*. 2003. № 5–6. С. 31–34.
3. Іноземна мова за професійним спрямуванням (англійська мова): метод. рекомендації до практичних занять та самостійної роботи з відео та аудіо матеріалами для студентів III курсу галузей знань 0305 Економіка та підприємництво та 0306 Менеджмент і адміністрування ден. форми навч. / уклад. Г.А. Чередніченко, О.В. Климова, О.С. Ковальчук. Київ : НУХТ, 2012. 109 с.
4. Федоренко Ю.П. Формування у старшокласників комунікативної компетенції в процесі вивчення іноземної мови : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.09. Полтава, 2005. 212 с.
5. Dublin, Fradia & Olshtain, Elite. Course Design: Developing Programs and Materials for Language Learning. Cambridge : Cambridge University Press, 1991.
6. Ishihara N., Chi J.C. Authentic video in the beginning ESOL classroom: using a full-length feature film for listening and speaking strategy practice. *English Teacher Forum*. 2004. № 42(1). P. 30–35.
7. McKinnon M. Teaching technologies: teaching English using video. URL: <http://www.onestopenglish.com/methodology/methodology/teaching-technologies/teaching-technologies-teaching-english-using-video/146527>. article (дата звернення: 24.04.2020).
8. S. Gillette, K. Goettsch, J. Rowenkamp, N. Salehi, E. Tarone. Using Audio, Video, and Computer Materials in the Communicative Classroom. *Master Communications Group, Incorporated*. 1999. 105 p.
9. Williams R.T., Lutes P. Using video in the ESL classroom. URL: <https://www.semanticscholar.org/paper/Using-video-in-the-ESL-classroom-Williams-Lutes/76003dff8616b58fe47e0b0835797fbac50ea17e> (дата звернення 24.04.2020).

References:

1. Barsuk, S.L., Boiko, K.L., Ishchenko, M.P., & Kudriavtseva, V.F. (2020). *Bezpechnoho plavannia* [Sail Safe]. Kherson: STAR.
2. Verysokin, Yu.I. (2003). Video film yak zasib pidvyshchennia motyvatsii uchniv [Video film as a tool of increasing students' motivation]. *Inozemna mova v shkoli*, no. 5–6, pp. 31–34.
3. Fedorenko, Yu.P. (2015). *Formuvannia u starshoklasnykiv komunikativnoi kompetentsii v protsesi vyvchennia inozemnoi mowy* [Formation of high schoolers' communicative competence while learning a foreign language] (PhD diss.), Poltava: Poltava National Pedagogical University by V.G. Korolenko.
4. Cherednichenko, G.A., Klimova, O.V., & Koval'chuk, O.S. (ed.) (2012). *Inozemna mova za profesiinym spriamuvanniam (anhliiska mova) metod. rekomendatsii do praktychnykh zaniat ta samostiinoi roboty z video ta audio materialamy dlia studentiv III kursu haluzei znan 0305 Ekonomika ta pidpriiemnytstvo ta 0306 Menedzhment*

- i administruvannia den. formy navch.* [Professional foreign language (English): Guidelines for practical training and individual work with video and audio materials for students of the third course of knowledge 0305 Economics and entrepreneurship and 0306 Management and administration of full-time education]. Kyiv: National University of Food Technologies.
5. Dublin, Fradia & Olshtain, Elite. *Course Design: Developing Programs and Materials for Language Learning*. Cambridge: Cambridge University Press, 1991.
 6. Ishihara, N., & Chi, J.C. (2004). Authentic video in the beginning ESOL classroom: using a full-length feature film for listening and speaking strategy practice. *English Teacher Forum*, no. 42(1), pp. 30–35.
 7. McKinnon M. Teaching technologies: teaching English using video. Available at: <http://www.onestopenglish.com/methodology/methodology/teaching-technologies/teaching-technologies-teaching-english-using-video/146527.article> (accessed 24 April 2020).
 8. Gillette, S., Goettsch, K., Rowenkamp, J., Salehi, N., & Tarone, E. (1999). *Using Audio, Video, and Computer Materials in the Communicative Classroom*. Master Communications Group, Incorporated.
 9. Williams, R.T., & Lutes, P. Using video in the ESL classroom. Available at: <https://www.semanticscholar.org/paper/Using-video-in-the-ESL-classroom-Williams-Lutes/76003dff8616b58fe47e0b0835797fbac50ea17e> (accessed 24 April 2020).